

ПРОЛОГ

Такі дорогоцінні дні трапляються у травні, влітку чи впродовж вересня, — коли у поцяткованій хмарками блакиті променить сонечко, повітря солодко пахне багатоквіттям, а невщухний легіт несе від річки прохолодну свіжість; хочеться гуляти, співати, всотувати благодать світу кожною клітиною і закарбовувати ці миті теплим спогадом. Чудовий, досконалий день.

Вітерець розганяв полем брижі, від чого самотня садиба здавалася чи то човником, чи то острівцем посеред зеленого озера. Оплетений лозою тин обважнів запилюженими, сповитими павутинкою гронами винограду. Низенька хатина втопала у запашному різнобарв'ї: тут квітнули кульбаби, мальви, ружі, барвінок, маки, проліски й чорнобривці. Хатина була ладна, ніби щойно збудована: стріха — очеретина до очеретини, побілені стіни без жодної ляпки, густий запах свіжих дощок. Із прозорих віконць променіло затишком.

Навколо хати розкинулися яблуні, груші, сливи, вишні, абрикоси, шовковиці, інші плодові дерева, на

гіллі поруч із живицею й ніжним цвітом виблискували фрукти і ягоди. Землю вкривало рясне плетиво різноманітної городини: одні плекали бруньки, другі квітнули, треті вили пуп'янки, четверті наливалися, а п'яті похилилися стиглими плодами. Ані грядок, ані стежок, ані порядку — все росло абияк. Над тим дивовижним садом гуділи хрущі й бджоли, пурхали бабки і метелики, ширяли ластівки та горобчики.

Під стосами різноманітних наїдків у затінку дерев прогинався довжелезний стіл. Наповнені миски й тарелі вишикувалися просто неба в три поверхи: свіже, смажене, варене, печене, в'ялене — страв вистачало для видатного бенкету. Ледь помітний під посудом обрус мерехтів живими візерунками, що безперестанку народжувалися, крутилися і зникали, ніби відбитки думок.

На чолі столу завмер голомозий чоловік у чорному вбранні: жорсткі риси смаглявого обличчя застигли, багрянні очі без райдужок втупилися в небокрай. Господар сидів безрушно, наче намальований, і лише червона вишивка на його сорочці крутилася, немов у зачарованому калейдоскопі.

Минали години. З плином часу і гожий день, і безрушний чоловік наче застигли, у поцяткованій хмарками блакиті променіло сонечко, повітря солодко пахло багатоквітням, а невщухний легіт приносив від річки прохолодну свіжість... Чудовий, досконалий день.

Та спокій чарівної оази порушили.

Багрянний погляд ожив, метнувся до річки, де чорною плямою посеред зелені вибухнула темрява: клубочилася хмарою, загрозлива й непроглядна, немовби висічена з найпотаємніших надр, яких ніколи не торкався промінь світла.

Марево посунуло до хатини, наче викинута на суходіл глибинна гадина з безліччю щупалець — повзло, перевалювалося, лишаючи за собою доріжку димного слизу, сірі билинки й висохлу землю, поорану глибокими тріщинами.

Жодең м'яз на чоловіковому обличчі не ворухнувся.

Із наближенням скверни тин упав; квіти зів'яли; листя пожухло й опало; гепнули зіпсовані плоди, слідом упали заєство комахи й птахи. Трупики набрякли, вибухнули гнилою плоттю, що вмить зотліла й лишила по собі жовті кістячки та порожні хітинові шкаралупи.

У лункій тиші темрява спинилася по інший бік столу. Страви вкрилися цвіллю, посуд тріснув, а скатертина почорніла.

— Широ вітаю в моїй скромній обителі, — підвівшись, гречно мовив господар. — Почуйтеся як удома.

Темрява згусла, скрутилася і перелилася в силует, наче чорне вино у прозору карафу, набула рис і форм, перетворилася на моторошне кощаве створіння в роздуту лантуху. Довге розпатлане волосся плавало в повітрі, як розбавлене у воді чорнило, переплітаючись із темрявою вбрання. Бозна, чи були в постаті руки або ноги, але голова не мала ні шиї, ні вух. На пласкому землистому обличчі, що віддалено нагадувало жіноче, постійно змінювався ніс — кирпатий, гачкуватий, прямий, широкий, — поки не зник остаточно, без сліду. Лишилася тільки тоненька, задовга лінія рота й глибоко посаджені очі, які наповнювала непроглядна темрява.

Він уже й забув, який вона мала вигляд до трагедії.

— Що ти знайшов у цьому тілі? — її голос нагадував шипіння змії.

— Спочатку воно дозволило збагнути їх краще, — відповів господар. — А згодом я зник.

Вона була прекрасною — це він пам'ятав напевно.

— Якщо забажаєте, я відкину це тіло, і ми зможемо заспівати, як...

— Не блюзнірствуй! — перебила гостя гнівно.

Стіл із грюкотом розламався навпіл.

— Перепрошую, — чоловік уклонився.

Її погляд ковзнув по столу й садибі.

— Прибери це.

— Коли така ваша воля.

Господар клацнув пальцями — і вітер зник. Блакитне небо пішло тріщинами, що розлетілися темними блискавками, розкололи сонце, пробігли до виднокраю і чорним мереживом розтеклися полями, аж поки не дісталися садиби. Без жодного звуку дерева впали, підкошені незримим серпом, хатина повалилася, наче в дитячій книжці-складанці, й земля ковтнула її разом із городом. Тріщини множилися, пухли, ширилися і за декілька секунд розірвали рештки світу на клапті, після чого ілюзія остаточно зникла.

Тепер обоє стояли посеред велетенського кола, викладеного сірими плитами.

Колись вони були сліпучо-білими, але їхній колір витік із цього світу разом із життям. Навкруги під товстим шаром пилюки лежали посічені кам'яниці — кістяки зруйнованих стін, тонких башт, кручених сходів і місячних мостів. Руїни здавалися могутніми, але розсипалися на порох від найлегшого дотику. Остови дерев, що вистояли, стирчали покрученими колонами, їхні ряди шикувалися у привиди алей. На споночілому небі нерухомо пульсувала багряна жарина — під

її бляклим сяйвом мертво місто здавалося залитим кров'ю.

Пустка. Пилюка. Примари старого світу. Ні вітру, ні звуку, ні запаху. Лише хвилі пекучого морозу від поста-ті навпроти.

Її чорні очі ковзнули руїною.

— Ти оселився серед мертвих.

— Щоб не забувати, як усе почалося.

— І тому змайстрував собі затишну мару?

— Щоб не забувати, як може бути інакше.

Він відповідав спокійно й розважливо, ніби образи його оминали.

— У тебе завжди є відмовка.

— Колись вам це подобалося... Володарко.

Риска її прозорих губ скривилася.

— У цьому місці титули звучать як знуцання.

— Відгомін давніх манер, — чоловік уклонився вдруге. — Прощу вибачити.

— Вибачаю вперше і востаннє. Краще послуговайся будь-яким іменем... Гааде.

Він уклонився втретє.

— Як скажеш, Гадро. Чим зобов'язаний такому раптовому візиту? Відверто кажучи, я вирішив, що ти забула про моє існування.

— Я не забуваю нікого і нічого, — процідила Гадра. — Я прибула з поваги до тебе. Прибула сповістити, що твій час збіг.

Багрянні очі блиснули.

— Ти кажеш про війну.

— Я кажу про здобуття нового світу.

Тепер її голос нагадував скреготіння тупого леза по вкритому памороззю склу.

— Отже, чутки не брехали... Ти хочеш загарбати інший бік.

— А ти зробиш це разом зі мною.

Він вагався лише мить.

— Гарзд. Але перед тим прошу вислухати. Я майже закінчив...

— Байдуже, — обірвала Гадра. — Байдуже, що ти закінчив. Не витрачай сил на ці забавки. Забагато часу змарновано, Гааде. Неприпустимо багато.

Пасма її волосся-темряви стали дибки, обернулися чорними лезами.

— Поки ти впродовж століть сидів у теплому міражі, мудруючи над пустоплідними вигадками, мої піддані страждали в чужому світі. Дрібнішали, вичахали, марніли. Розсіяні й самотні, вони тікали й ховалися, никалися по норах та печерах... Розпорошені по всіх усядах, вони втратили коріння — і забули батьківщину.

Леза закрутилися навколо її голови розмитим чорним німбом.

— Їхні нащадки втратили навіть власні імена! Дуенде. Абатва. Обаке. Туурнгайт. Джини. Туата Де Дананн. Мерзенні прізвиська, що краять слух! Чужина перемолола всіх.

— Не всіх. Дехто став правителем.

— Коли це було, Гааде? Отямся. Майже всіх знищили. А на кого виродилася решта? На домашніх потворок. На лякливих покручів. На казочки, якими лякають тамтешніх дітей, — скреготіла Гадра. — Який сором! Мої піддані, могутні й горді... Перетворилися на жалюгідних нікчем.

— Трагедія змінила всіх, хто вижив...

— Ні, чаклуна! Їх змінили люди!

Гаад промовчав.

— Мені огидно. Мені люто. Мені боляче, — шипіла Гадра без жодного відтінку емоції. — Це сталося з моєї провини. Нещасні шукали кращого місця для життя — а я, їхня правителька, не могла дати нічого, крім втечі до чужого світу. Один за одним вони йшли на той бік, втомлені очікуванням, неспроможні більше скніти тут. Я гадала, що це тимчасово, що діти їхні повернуться, коли ми все виправимо... Але тут уже нічого не виправити.

— Гадро, ми...

— Годі!

Тон її крижаного голосу не змінився, а чорні леза волосся перетворилися на гіллясті роги.

— Всі інші визнали поразку. Горана, Гарог, Гумара, Горс... Усе Коло відмовилося. Настала твоя черга, пустельнику. Ви, великі чародії й розумники, тисячами років гдували мене брехливими медовими обіцянками.

— Дозволь мені закінчити, Гадро. Поглянь!

Він указав на дуб, єдине живе дерево, що завмерло на видноколі біля руїн, немов утомлений блукач посеред пустелі.

— Придивися до цього дива! Перед тобою — наш шанс. Справжній шанс на відродження. Я...

— Де я маю вглядіти диво? У дереві? — перебила Гадра. — Чи ти знущаєшся з мене, Гааде? Що нам із того нещасного дерева? Воно змусить світило прокинутися і рушити небосхилом? Воно зцілить землю, оживить воду, відродить вітер? Чи воно поверне час у минуле?

Гаад спохмурнів.

— Мені байдуже до твоїх вигадок. Ти двічі зазнав невдачі, хоча перед кожною розп'якував про шанси на відродження. Я не мала слухати тебе... Я не мала слухати